

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Význam ekonomické bezpečnosti v České republice
v kontextu pandemie Covid-19**

Autor práce: David Primus

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Prezenční

Vedoucí práce: doc. Ing. Jaroslav Slepecký, PhD.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2021

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 6, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: David Primus

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Prezenční

Místo studia: České Budějovice

Název bakalářské práce: Význam ekonomické bezpečnosti v České republice in the context of the Covid-19 pandemic

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: The Importance of Economic Security in Czech Republic in the context of the Covid-19 pandemic

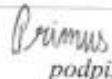

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, titul):

doc. Ing. Jaroslav Slepecký, PhD.

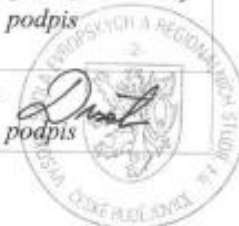
Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): červen, 2020

Cíl bakalářské práce: Cílem bakalářské práce je posoudit schopnost České republiky, zajistit fungování státu a jeho ekonomiky při krizových situacích v souvislosti se současnou pandemií Covid-19. Dále bude zkoumán vliv pandemie na ekonomickou bezpečnost v České republice. Posléze budou vyhodnoceny nedostatky v ekonomické bezpečnosti a struktura krizových opatření ve spojitosti s pandemií Covid-19 v České republice.

Student: David Primus	26.6.2020 datum	podpis
Vedoucí práce: doc. Ing. Jaroslav Slepecký, PhD.	14.7.2020 datum	podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	22.9.20 datum	podpis
Prorektorka pro studium a vnitřní záležitosti: RNDr. Růžena Ferebauerová	1.10.20 datum	podpis
Pověřený rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	1.10.20 datum	podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucí(ho) a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce doc. Ing. Jaroslavu Slepeckému, PhD., za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

PRIMUS, D. Význam ekonomické bezpečnosti v České republice v kontextu pandemie Covid-19 : bakalářská práce. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2021.s. Vedoucí bakalářské práce : doc. Ing. Jaroslav Slepecký, PhD.

Klíčová slova: bezpečnostní hrozby, bezpečnostní prostředí, opatření, náhrada mzdy, podpora, program

Práce pojednává o základním vymezení pojmu ekonomické bezpečnosti, kterou stručně charakterizuje v několika ohledech, dále se zabývá ekonomickými rozhodnutími v době pandemie Covid-19, jak špatnými tak dobrými, zatímco se státní dluh neustále zvyšuje je nutno poznamenat, že za současné ekonomické situace nebude pro nikoho lehké uplatnění na trhu práce. Dále je součástí bakalářské práce dotazníkové šetření, zobrazuje dopad na užší veřejnost, konkrétně na mé okolí. Přičemž dotazníkové šetření má za úkol poukázat na špatně vedená ekonomická rozhodnutí během nouzového stavu, který je neustále prodlužován.

ABSTRACT

PRIMUS, D. The Importance of Economic Security in Czech Republic in the context of the Covid-19 pandemic : bachelor's thesis. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2021.....

Key words: security threats, security environment, measures, wage compensation, support, program

The Thesis is about basic definition of economic security, which is characterized in few aspects, also deals with good or bad decisions in a Covid-19 pandemic, while the national debt is continuously increasing, it should be noted that employment won't be easy. Part of the thesis is focused on the questionnaire, showing the impact on close public, especially on my surroundings. Questionnaire points at wrong government decisions during an emergency situation, which is endlessly extended.

OBSAH

ÚVOD	8
2 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	9
3 BEZPEČNOST STÁTU	10
3.1 VYMEZENÍ A CHARAKTERISTIKA ZÁKLADNÍCH POJMŮ	10
3.2 BEZPEČNOST, BEZPEČNOST STÁTU	10
3.3 BEZPEČNOSTNÍ PROSTŘEDÍ	12
3.4 BEZPEČNOSTNÍ STRATEGIE, BEZPEČNOSTNÍ POLITIKA	13
3.5 BEZPEČNOSTNÍ SYSTÉM	15
4 CHARAKTERISTIKA BEZPEČNOSTNÍCH RIZIK	17
4.1 CHARAKTERISTIKA BEZPEČNOSTNÍCH RIZIK	17
4.2 ANALÝZA HROZEB PRO ČESKOU REPUBLIKU	19
5 SEKTORY BEZPEČNOSTI	20
5.1 VOJENSKÝ SEKTOR	20
5.2 POLITICKÝ SEKTOR	21
5.3 EKONOMICKÝ SEKTOR	22
5.4 ENVIRONMENTÁLNÍ SEKTOR	23
5.5 SOCIÁLNÍ SEKTOR	24
6 VLIV KRIZOVÝCH SITUACÍ NA EKONOMIKU	25
6.1 MĚNOVÁ POLITIKA	32
6.2 ROZPOČTOVÁ POLITIKA (FISKÁLNÍ POLITIKA)	36
6.3 MONETÁRNÍ OPATŘENÍ EU	37
7 KONKRÉTNÍ OPATŘENÍ PROTI ŠÍŘENÍ COVID-19	40
8 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ	45
ZÁVĚR	48
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	50
SEZNAM ZKRATEK	52

Úvod

Začátkem práce bude rozebrání neurčitých pojmů, dále bude zkoumán dopad korona krize na českou ekonomiku jako na celek. Bude vyobrazen rozdíl v investování České republiky a Německa, přičemž rozdíl bude markantně odlišný. Předem bude jasné, zda bude stát čekat spousta práce, nebo vláda, potažmo stát, padne a budeme si muset počkat na aktuální vývoj situace, jak pandemie, tak rozhýbání české ekonomiky. Dle prozatímních informací jsem poměrně skeptický, rozhýbat ekonomiku nebude ani trochu snadné a bezbolestné, spousta živnostníků a firem padne pod tíhou ekonomických dopadů pandemie. Dále bude zkoumáno, jaké konkrétní dopady bude mít pandemie na státní dluh, což už při vypracovávání bakalářské práce je jasné, jakým směrem se státní schodek rozpočtu vyvíjí za současné vlády, nicméně se budu opravdu snažit, aby v bakalářské práci nezazníval, nebo se neodrážel můj politický názor na vládu, vládní proti epidemiologická opatření či vývoj státního schodku. Dále se bakalářská práce bude zabývat státní ekonomickou bezpečností a bezpečností jako takovou v souvislosti pandemií COVID-19. Součástí mé bakalářské práce bude také dotazníkový formulář vybraný pro respondenty z mého okolí, který se zaměří na průzkum ekonomické situace a informovanosti mezi respondenty za současné pandemie. Díky tomuto dotazníku budeme moci říci, zda je informovanost v České republice na dobré úrovni, či nikoliv. V závěru práce se budu snažit přidat pár mých objektivních názorů, které se v značné většině slučovali s názory respondentů dotazníku. Také jsem se snažil přidat pár mých postřehů a shrnutí nejdůležitějších poznatků celé bakalářské práce.

2 Cíl a metodika bakalářské práce

Cíl bakalářské práce je stanoven na dvě hlavní části a to jsou:

1. Cílem bakalářské práce je poukázat na problematiku a následné dopady pandemie Covid-19 na státní ekonomickou bezpečnost. Vysvětlení a porozumění hlavním a vedlejším významům pojmů které úzce souvisí s danou problematikou v České republice
2. Zobrazení fungování rozdělování finančních prostředků státního rozpočtu, za účelem snižování ekonomického dopadu pandemie na obyvatelstvo ČR

Na základě předem stanoveného tématu bakalářské práce jsem vytvořil dotazníkový formulář pro respondenty za účelem získat informace o problematice významu ekonomické situaci v České republice v kontextu pandemie Covid-19. Vzhledem k nově nabytým informacím na dané téma budeme moci odpovědět na některé otázky a blíže tak nahlédnout na danou problematiku. Tento dotazník bude prováděn v časovém horizontu šesti týdnů. Respondenti na zodpovězení dotazníku nebudou vybráni náhodně, nýbrž to budou pouze lidé z mého blízkého okolí, mé rodiny, mých přátel a známých.

3 Bezpečnost státu

3.1 Vymezení a charakteristika základních pojmů

V této části diplomové práce teoreticky charakterizujeme pojmy bezpečnost, bezpečnost státu, vymezujeme bezpečnostní strategii, která je základem pro bezpečnostní politiku státu. Navazuje na to charakteristika bezpečnostního systému státu jako rozhodující nástroj pro realizaci bezpečnostní politiky.

3.2 Bezpečnost, bezpečnost státu

I když si to neuvědomujeme, bezpečnost je každodenní součástí našich životů. Každý den děláme rozhodnutí na základě objektivních a subjektivních faktorů tak, abychom se cítili v bezpečí a neohrožovali náš život (zapneme si bezpečnostní pás, na přechodu se podíváme, zda nejde auto, necestujeme do nebezpečných zemí). Zajištění bezpečnosti a přežití bylo velmi důležité již od počátku dějin. To bylo důvodem, proč se zkoumání tohoto pojmu začalo již ve starověku. Bezpečnost je mimořádně širokým fenoménem, který zahrnuje velké množství oblastí. Jednou z nich je i mezinárodní a vnitrostátní bezpečnost. Tento termín nikdy nebyl jednoznačně definován. Bezpečnost definována v zákoně „Ústavní zákon č. 110/1998 Sb. o bezpečnosti České republiky zajišťuje svrchovanost a územní celistvost České republiky, ochranu její demokratických základů a ochranu životů, zdraví a majetkových hodnot, jako základních povinností státu“¹

Požadovaná úroveň bezpečnosti státu je tehdy, když míra ohrožení chráněných zájmů nevyžaduje přijímání mimořádných opatření a na eliminaci hrozeb je postačující normální činnost státu a jeho orgánů. Bezpečnost se dá definovat jako „absence hrozeb pro základní hodnoty“. Jiný autor definuje bezpečnost jako opak nebezpečí tedy „stav společenského, přírodního, technického a technologického systému, který v konkrétních vnitřních a vnějších podmínkách umožňuje plnění stanovených funkcí a jejich rozvoj v zájmu člověka a společnosti“.²

¹ PIKNA, B. *Mezinárodní terorismus a bezpečnost Evropské unie (právní náhled)*. Praha: Linde Praha, 2006. ISBN 80-7201-615-6, s. 7

² ŠTURMA, P; BÍLKOVÁ, V; NOVÁKOVÁ, J. *Mezinárodní a evropské instrumenty proti terorismu a organizovaném zločinu*. Praha: C.H. Beck, 2003. Právní instituty. ISBN 80-717-9305-1, s. 68

Bezpečnost je také stav, kdy jsou na nejnižší možnou míru sníženy hrozby pro objekt a jeho zájmy. Tento objekt je k eliminaci přítomný, ale i potenciálních rizik vybaven a ochotný při ní spolupracovat. Často je pojem bezpečnost doplňován i slovy, které doplňují jeho význam a vztahují se k jeho charakteru. Například bezpečnost politická, vojenská, ekonomická, ekologická, požární, jaderná, internetová apod. V mezinárodním pojetí je to bezpečnost mezinárodní. Bezpečnost jednotlivce je bezpečnost individuální.³

Podle jiného autora je bezpečnost zvláštní druh politiky, kterou je možno použít k široké spektrum problémů a otázek.⁴ Bezpečnost chápe jako sektorový problém. Obsahuje otázky politické bezpečnosti, vojenské bezpečnosti, společenské a environmentální bezpečnosti. Všechny tyto definice jsou vzájemně propletené a jejich vymezení není jednoznačné, protože tento pojem je komplexní. Bezpečnost státu je stav, který je žádoucí a kdy jsou na nejnižší možnou míru sníženo rizika pro Českou republiku, plynoucí z hrozeb vůči:

- Obyvatelstvu
- Svrchovanosti a územní celistvosti
- Demokratickému zřízení a principům právního státu
- Vnitřnímu řádu
- Majetku
- Životnímu prostředí
- Plnění mezinárodních bezpečnostních závazků⁵

Česká republika se svou rozlohou a počtem obyvatel řadí mezi státy menší velikosti. Je demokraticky, politicky, hospodářsky a sociálně stabilní stát. Bezpečnost státu je stav, který umožňuje fungování, stabilitu a rozvoj státu, zachovává mír a svrchovanost, územní celistvost a nedotknutelnost hranic, vnitřní pořádek ve státě, základní práva a svobody občanů a ochranu života a zdraví osob, majetku a životního prostředí.

³ ŠENOVSKÝ, M; ADAMEC, V; ŠENOVSKÝ, P. *Ochrana kritické infrastruktury*. V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství). 2007. ISBN 9788073850258, s. 48

⁴ SOULEIMANOV, E; BELFER, A. M., *Terorismus: pokus o porozumění*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), Sociologické aktuality. 2010. ISBN 9788074190384, s. 14

⁵ ŠENOVSKÝ, M; ADAMEC, V; ŠENOVSKÝ, P. *Ochrana kritické infrastruktury*. V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství). 2007. ISBN 9788073850258, s. 50-51

Bezpečnost státu přitom tvoří:

- vnější bezpečnost (obrana státu),
- vnitřní bezpečnost (ochrana občanů, majetku, vnitřní bezpečnosti a pořádku ve státě).

3.3 Bezpečnostní prostředí

Bezpečnostní prostředí chápeme jako pojem, který zahrnuje jak přírodní, tak i společenskou stránku. Vnitřní a vnější prostředí ovlivňuje bezpečnost státu. Vnější bezpečnostní prostředí je prostor, nacházející se za hranicemi území České republiky. V něm se realizují a setkávají zájmy státu se zájmy jiných aktérů mezinárodních vztahů. Procesy, které se v něm odehrávají mají přímý vliv na bezpečnost České republiky. Procesy, které se odehrávají mimo hranice České republiky se pak přímo, či nepřímo promítají do České republiky. Za vnitřní bezpečnostní prostředí považujeme geograficky vymezené území České republiky.⁶

Vnitřní a vnější bezpečnost jsou vzájemně propojeny a nejedná se tedy o dva rozdílné pojmy. Obě slouží k zajištění bezpečnosti státu. Bezpečnosti státu se v České republice věnují dokumenty, které se pravidelně aktualizují: „Bezpečnostní strategie České republiky z roku 2015“, „Obranná strategie České republiky z roku 2017“, „Strategie České republiky pro boj proti terorismu z roku 2013“ atd.

⁶ ZEMAN, P. a kol. *Česká bezpečnostní terminologie: výklad základních pojmů*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2002. ISBN 80-210-3037- 2, s. 41

Když mluvíme o Evropské unii, její vnitřní bezpečnostní prostředí je ohraničeno jejími hranicemi území. Evropané tráví svůj běžný život v relativním klidu a bezpečí. Mohli bychom ho označit za stabilní (relativně). Tento stav je zapříčiněn prioritně pro dobré vztahy s okolními státy a také členstvím v NATO a Evropské unii (dále jen EU). Členstvím v těchto organizacích se zavazujeme podílet se na společné bezpečnostní a obranné politice. Při prevenci a zvládnutí aktuálních bezpečnostních hrozeb je spolupráce EU s NATO a význam evropské bezpečnostní a obranné politiky pro Českou republiku klíčová. Ačkoliv možnost vypuknutí globálního válečného konfliktu byla snížena, stále tu máme nevyřešené otázky sociálního a etnického charakteru. S vývojem bezpečnostního prostředí, které je charakterizováno rostoucí komplexností, proměnlivostí a těžkou předvídatelností, je společnost konfrontována s množstvím nových ohrožení společenského i přírodního charakteru. Proto je třeba neustále vyhodnocovat potenciální hrozby a plynoucí rizika pro Českou republiku. Otázky bezpečnosti se stávají ústředním tématem většiny mezinárodních jednání.⁷

3.4 Bezpečnostní strategie, bezpečnostní politika

Pojem strategie je chápán jako dlouhodobý plán, který je zaměřen na dosažení určitého cíle. Strategie vnitřní bezpečnosti Evropské unie je základním dokumentem bezpečnostní politiky Evropské unie, z níž vycházejí strategie ostatních států EU. Bezpečnostní strategie České republiky (dále jen ČR) byla přijata usnesením vlády č. 79 z 4. 2. 2015 a byla z velké části „pouze“ aktualizovaná z předchozího dokumentu z roku 2011. Bezpečnostní strategie je důležitým dokumentem bezpečnostní politiky ČR. Na tento dokument navazují další strategie a koncepce. Dokument je zpracováván Parlamentem ČR a Kanceláří prezidenta republiky s cílem hledat nadstranické přístupy k otázkám bezpečnosti. Na tvorbě dokumentu se rovněž podílí bezpečnostní komunita, ČR zahrnující státní a nestátní sféry.⁸

⁷ ŠENOVSKÝ, M; ADAMEC, V; ŠENOVSKÝ, P. *Ochrana kritické infrastruktury*. V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství). 2007. ISBN 9788073850258, s. 69

⁸ ZEMAN, P. a kol. *Česká bezpečnostní terminologie: výklad základních pojmů*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2002. ISBN 80-210-3037- 2, s. 60

Bezpečnostní strategie ČR představuje základní hodnoty, zájmy, přístupy, ambice a nástroje při zajišťování své bezpečnosti:

- Východiska bezpečnostní politiky ČR formulují principy, na kterých je bezpečnostní politika založena.
- Bezpečnostní zájmy ČR definují životní, strategické a další významné zájmy ČR.
- Bezpečnostní prostředí identifikuje nejvýznamnější trendy, faktory a konkrétně hrozby v bezpečnostním prostředí, ve kterém ČR ochraňuje a prosazuje své zájmy.
- Strategie prosazování bezpečnostních zájmů ČR" vymezuje přístupy k ochraně bezpečnostních zájmů ČR a specifikuje multilaterální a národní nástroje jejich prosazování, včetně stručného popisu bezpečnostního systému ČR.

Základní rámec pro tvorbu a naplňování bezpečnosti strategie ČR je dán Ústavou ČR, ústavním zákonem o bezpečnosti ČR a dalšími navazujícími předpisy. Je důležité si uvědomit, že ČR je součástí Evropské unie (EU), Severoatlantické aliance (NATO), Organizace spojených národů (OSN) a Organizaci pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE), z čehož jí vyplývají spojenecké a mezinárodní závazky.

Pojem politika pochází z řeckého slova „polis“ (město) a politikou „tech“ (správa obce). Je to souhrn cílů, nástrojů a postupů pro dosažení základních státních zájmů a cílů na úseku obrany a vnitřního řádu státu a jeho občanů. Určuje odpovědnost státu za bezpečnost osob, ochranu majetku a informací. Bezpečnostní politiku státu tvoří 5 základních částí:

- zahraniční politika v oblasti bezpečnosti státu,
- obranná politika,
- politika v oblasti vnitřní bezpečnosti,
- hospodářská politika v oblasti bezpečnosti státu,
- politika veřejné informovanosti v oblasti bezpečnosti státu⁹

⁹ PIKNA, B. *Mezinárodní terorismus a bezpečnost Evropské unie (právní náhled)*. Praha: Linde Praha, 2006. ISBN 80-7201-615-6, s. 18-19

Hlavním cílem, bezpečnostní politiky státu je zajištění bezpečnosti svých občanů bez ohledu na původ, společenský státu s a zajištění bezpečnosti státu ve stabilním a předvídatelném, bezpečnostním prostředí. Účinnost bezpečnostní politiky státu je závislá na účinnosti státních orgánů, působení státu v mezinárodním prostředí, úrovni spolupráce státních orgánů a orgánů územní samosprávy, fungování nevládních organizací, právnických a fyzických osob. Důležitou součástí jsou i občané, kteří by měli být ztotožněni s otázkami bezpečnosti a také schopnost vlády získat podporu občanů při naplňování úkolů, které vedou k zajištění vyšší bezpečnosti státu.¹⁰

3.5 Bezpečnostní systém

Bezpečnostní systém státu představuje komplexní systém, který je ve smyslu platné bezpečnostní strategie rozhodujícím prostředkem bezpečnostní politiky státu. Zajištění svrchovanosti, územní celistvosti, ochrana demokratických základů a ochrana životů, zdraví a majetkových hodnot patří mezi základní povinnosti státu. Důležitá je propojenost a spolupráce jednotlivých nástrojů, jakož i efektivně fungující zákonodárné, výkonné a soudní orgány. Bezpečnost České republiky zajišťují:

- ozbrojené síly,
- ozbrojené bezpečnostní sbory,
- záchranné sbory,
- havarijní služby.

Povinnost podílet se na zajišťování bezpečnosti České republiky mají i:

- státní orgány,
- orgány územních samosprávných celků,
- právnické osoby,
- fyzické osoby.¹¹

¹⁰ ZEMAN, P. a kol. *Česká bezpečnostní terminologie: výklad základních pojmů*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2002. ISBN 80-210-3037- 2, s. 62

¹¹ ZEMAN, P. a kol. *Česká bezpečnostní terminologie: výklad základních pojmů*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2002. ISBN 80-210-3037- 2, s. 70

V rámci bezpečnostního systému, mají jednotlivé instituce působnost na celém území státu, avšak některé mají omezenou působnost na vymezeném území. Struktura bezpečnostního systému zahrnuje především prezidenta republiky, parlament ČR, vládu, Radu bezpečnosti státu a její pracovní orgány, ústřední správní orgány, krajské a obecní úřady, ozbrojené síly, ozbrojené bezpečnostní sbory, zpravodajské služby, záchranné sbory, záchranné služby a havarijní služby. Vláda, jak vrcholný orgán výkonné moci, je odpovědná za zajišťování bezpečnosti státu, za řízení a funkčnost celého bezpečnostního systému ČR.¹²

Po důkladné analýze a vyhodnocení bezpečnostního prostředí by měl bezpečnostní systém státu promptně reagovat na hrozby mimo krize a samozřejmě i po vzniku krizové situace. Bezpečnostní systém je nutné vnímat jako otevřený systém, který se přizpůsobuje momentální bezpečnostní situaci ve státě i ve světě.¹³

¹² ŠENOVSKÝ, P. *Bezpečnost občanů a rizika v území*. V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství). 2015. ISBN 978-80-7385-172-9, s. 39

¹³ ŠENOVSKÝ, P. *Bezpečnost občanů a rizika v území*. V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství). 2015. ISBN 978-80-7385-172-9, s. 40

4 Charakteristika bezpečnostních rizik

Z historie je známo, že největším rizikem pro lidstvo je ono samo. Je původcem válek, zabíjení, krádeží, protiprávních a protihumánních řízení, také nepříznivě zasahuje do životního prostředí, což má za následek přírodní a technologické katastrofy. Je pravdou, že většina přírodních katastrof není závislá od lidského chování, ale lidé stále častěji zasahují do ekologického systému. Osobní prospěch či zisk je častým motivem, aby se člověk choval netolerantně, kořistnicky.¹⁴

Globalizace světa také ohrožuje bezpečnost. Sice propojuje mezinárodní struktury a stírá hranice v různých odvětvích (politika, ekonomika, životní prostředí, kultura, komunikace), což vlastně na jednu stranu zvyšuje životní úroveň, ale na druhou stranu oslabuje bezpečnost zemí. Jako jeden z největších problémů je vnímána odlišnost kultur, která vede k nestabilitě. Globálním hrozbám je třeba i globálně čelit. Ohrožení jakéhokoliv druhu způsobují lidské, materiální, ekologické ztráty a jejich následek je snižování životní úrovně.¹⁵

4.1 Charakteristika bezpečnostních rizik

Pojem riziko znamená kvantitativní a kvalitativní vyjádření ohrožení, stupeň nebo míru ohrožení. Je to pravděpodobnost vzniku negativního jevu a jeho důsledek. Riziko vzniká působením hrozby na chráněný zájem a je vyjadřované kombinací pravděpodobnosti výskytu mimořádné události a jejího dopadu na daný chráněný zájem. Tento autor definuje bezpečnostní riziko jako „jev a procesy, které mohou přímo nebo nepřímo negativně působit na společnost, funkce státu nebo jeho občanů“. Další autor vnímá riziko spíše za veličinu abstraktní a pravděpodobnostně kvantitativní, druhotně odvozenou a to s určitou matematickou nadějí, statistickou pravděpodobností - kvantitativní nejistota. Hrozbu vnímá jako jakýkoli subjekt, který svou činností je schopný poškodit nebo zničit chráněnou hodnotu, nebo zájem jiného subjektu, nebo událost či jev, jako příčinu poškození nebo zničení konkrétní chráněné hodnoty nebo zájmu.¹⁶

¹⁴ ZEMAN, P. a kol. *Česká bezpečnostní terminologie: výklad základních pojmů*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2002. ISBN 80-210-3037- 2, s. 75

¹⁵ ŠENOVSKÝ, P. *Bezpečnost občanů a rizika v území*. V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství). 2015. ISBN 978-80-7385-172-9, s. 43

¹⁶ PIKNA, B. *Mezinárodní terorismus a bezpečnost Evropské unie (právní náhled)*. Praha: Linde Praha, 2006. ISBN 80-7201-615-6, s. 22

Ohrožení znamená možnost aktivovat nebezpečí v konkrétním prostoru a čase. Můžeme ho také definovat jako aktivní vlastnost objektu zapříčinit negativní jev. Zdroje ohrožení obecně členíme na:

- Přírodní (způsobené přírodou):
 - kosmické -asteroidy, meteority, kosmické ionizující záření,
 - atmosférické - Pohyb vzduchu (vichřice, tornáda, orkán), srážky (silné deště, sněhová kalamita, kroupy, mlha), sucho,
 - litosférické - zemětřesení, vulkány, sesuvy půdy, laviny,
 - hydrosférické - povodně, záplavy,
 - biologické - onemocnění (pandemie, epidemie, epizootické nákazy), hmyz, hlodavci. Jsou těžko ovlivnitelné, protože jejich vznik a průběh jsou založeny na přírodních zákonech.
- Civilizační (antropogenní):
 - technogenní - Zdroj v oblasti techniky, technologie, dopravy - infrastruktury,
 - agrogenní - Zdroj v oblasti nerespektování ekologických přístupů (Neopodstatněné záběry půdy, ničení půdního a rostlinného krytu, monokulturní zemědělství, chemické a biologické zásahy – včetně genetických úprav mutací apod.),
 - sociogenní - vojensko-politické, ekonomické, národnostní, etnické,
 - náboženské, sociálně-psychologické (v komplexním pojetí, při absenci vojensko-politických hrozeb, projevující se v podobě terorismu, organizovaného zločinu, rasového a etnického násilí, davové psychózy a paniky, atd.).
- Smíšené - s touto formou se setkáváme nejčastěji. Je to vlastně kombinace antropogenních a přírodních zdrojů ohrožení.¹⁷

Antropogenní hrozby jsou zcela závislé na faktoru lidském. Vědecko-technický pokrok se podepsal za nárůst v posledním století. Obě skupiny hrozeb mají zjevný negativní vliv na společnost. Musíme si také uvědomit jejich propojení a to jak ve skupině, tak i napříč skupinami.

¹⁷ ŠENOVSKEÝ, P. *Bezpečnost občanů a rizika v území*. V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství). 2015. ISBN 978-80-7385-172-9, s. 48-50

4.2 Analýza hrozeb pro Českou republiku

Hrozby a z nich plynoucí rizika ohrožují krajinu přímo nebo zprostředkovaně, vyžadují si neustálou schopnost adaptace složek bezpečnostního systému České republiky. Potenciální hrozby se mohou vzájemně násobit. S ohledem na rostoucí počet přírodních a také člověkem způsobených událostí, se lidé snaží o integrovaný přístup a také dělají kroky ke snižování vlivů na společnost. Nejdůležitější je prevence mimořádných událostí a tedy i analýza hrozeb, která má klíčový význam. Dokumentem Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030, který byl přijat usnesením Vlády České republiky č. 805 ze dne 23.10.201,3 byla stanovena úloha zpracovat analýzu hrozeb pro ČR a její závěry promítnout do metodických a strategických materiálů v oblasti bezpečnosti státu. Je důležité přijímat preventivní opatření k předcházení a eliminaci rizik. Bezpečnostní situaci v České můžeme za poslední roky vnímat jako stabilizovanou.¹⁸

¹⁸ PIKNA, B. *Mezinárodní terorismus a bezpečnost Evropské unie (právní náhled)*. Praha: Linde Praha, 2006. ISBN 80-7201-615-6, s. 55

5 Sektory bezpečnosti

Kodaňská škola definuje sektory analýzy bezpečnosti jako „náhledy na mezinárodní systém, které staví do popředí jeden konkrétní aspekt vztahů a interakcí mezi všemi jeho jednotkami“ Bezpečnost obecně znamená přežití, ale zdroje hrozeb a jejich podstata, jakož i strategie přežití aktérů, jsou v každém odvětví odlišné. Sektorový přístup má za cíl rozlišit jednotlivé druhy interakcí (Vojenské, politické, ekonomické, společenské a environmentální). Při analýze můžeme s pomocí sektorů rozdělit celek na části tím, že vybereme některé typy interakcí. Ty však neexistují izolovaně. Sektory sice v rovině teorie vyčleňují charakteristické vzorce, ale ty v realitě nadále zůstávají nedílnými součástmi komplexních celků. Jejich vyčlenění má za cíl redukovat tuto komplexnost a usnadnit tak analýzu.¹⁹

5.1 Vojenský sektor

Vojenský sektor: ve vojenském sektoru je nejvýznamnějším, avšak ne jediným, referenčním objektem stát. Základem moderního státu je idea suverenity, tedy nárok na výhradní právo vládnout určitému území a obyvatelstvu. Získání a kontrola území se velmi efektivně uskutečňuje prostřednictvím ozbrojené síly. Teritoriální povaha moderních států proto podporuje její tradiční nadřazenost jako hlavního předmětu úvah. V praxi se agenda vojenské bezpečnosti zaměřuje na schopnosti vlád odvrátit vnější a vnitřní hrozby. Kromě vojenských hrozeb to může zahrnovat i použití ozbrojené síly na obranu státu proti nevojenským hrozbám (Např. Migranti, ideologie, atd.).²⁰ Bezpečnost ve vojenském sektoru se zaměřuje na dvě bezprostředně související úrovně, regionální a vnitrostátní. Subsystemy v tomto sektoru jsou většinou geograficky jednodušší a vytvářejí svébytné bezpečnostní komplexy. Při sekuritizaci externích hrozeb charakterizuje vojenskou bezpečnost zejména dvouúrovňová interakce jednak skutečných útočných a obranných kapacit států a na straně druhé vnímání těchto kapacit a záměrů jiných jednotek. Aktéry sekuritizace ve vojenském sektoru mohou být vedoucí představitelé státu, zpravodajské služby, zástupci mezinárodních organizací, či vůdci povstaleckých uskupení a skupin organizovaného zločinu.²¹

¹⁹ BUZAN, B; WEAVER, O. *Regions and powers: the structure of international security*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003. Cambridge studies in international relations. ISBN 0-521- 81412-X, s. 55

²⁰ BUZAN, B. 2007. *People, states & fear: an agenda for international security studies in the post-cold war era*. Second edition. Colchester: ECPR, 2007. ECPR press classic. ISBN 978 0-9552488-1- 8, s. 98

²¹ BUZAN, B; WEAVER, O. *Regions and powers: the structure of international security*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003. Cambridge studies in international relations. ISBN 0-521- 81412-X, s. 58

5.2 Politický sektor

Problémem tohoto sektoru je, že jednak se jedná o nejširší sektor a jednak má v podstatě veškerá bezpečnost politický charakter. Všechny hrozby a reakce na ně vznikají v politické sféře a jsou definovány jeho slovníkem. Přestože kategorie politických hrozeb kvůli tomu bude méně koherentní, než u ostatních kategoriích, je možné jej vymezit jako sektor, ve kterém hrozby mají převážně politickou podobu. Politická bezpečnost je založena na organizační stabilitě společenského zřízení. Její centrem jsou nevojenské hrozby vůči suverenitě státu (vojenské hrozby suverenitě státu spadají do vojenského sektoru). Politické hrozby mohou mít podobu tlaku na vládu, aby prosadila určitou politiku, podpora separatismu, narušování politické struktury státu, jeho narušování před vojenským útokem atd.²²

Běžným cílem politických hrozeb bývá idea a ideologie státu, národní identita, či instituce, jejichž prostřednictvím jsou vyjadřovány. Politické hrozby tedy směřují jednak vůči vnitřní legitimitě politické jednotky, kterou utvářejí zejména politické ideologie a další ideje a témata, jejichž prostřednictvím se stát definuje; a jednak proti vnějšímu uznání státu. Hlavním referenčním objektem politického sektoru je stát, ale mohou jím být i jiné politické organizace, které jsou státu podobné - kvazi superstáty (Evropská Unie, ...), samostatně organizované společenské skupiny (kmeny, etnické a národnostní menšiny, ...) a transnacionální hnutí, které mohou počítat s absolutní oddaností svých stoupenců (některé světové náboženství). Všechny tyto jednotky mají společné to, že disponují maximální loajalitou svých členů a donucovací mocí, díky čemuž mají kapacitu k realizaci bezpečnostních kroků na zajištění své existence. V drtivé většině států bývají aktéry sekuritizace jejich vlády, nadnárodní organizace zase mívají formální institucionální strukturu a transnacionální hnutí vůdce, kteří plní tento úkol.²³

²² BUZAN, B; WEAVER, O. *Regions and powers: the structure of international security*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003. Cambridge studies in international relations. ISBN 0-521- 81412-X, s. 60

²³ BUZAN, B. 2007. *People, states & fear: an agenda for international security studies in the post-cold war era*. Second edition. Colchester: ECPR, 2007. ECPR press classicsc. ISBN 978 0-9552488-1- 8, s. 100

5.3 Ekonomický sektor

Ekonomická bezpečnost je kontroverzní a vysoce zpolitizovaná tématem. V současnosti převládá ve světě liberální model ekonomických vztahů, jehož základem je idea, že hospodářství by mělo tvořit základ ekonomické struktury a trh by měl fungovat co nejsvobodněji, bez státních zásahů. Instrumentální povaha ekonomických jednotek, přirozená nejistota panující v tržních vztazích a skutečnost, že ekonomické aktivity mají výrazný vliv na ostatní sektory bezpečnosti, dělá z ekonomické bezpečnosti náročný předmět výzkumu.²⁴

Ekonomický sektor je o vztazích obchodu, produkce, financí a způsobech, kterými aktéři získávají přístup ke zdrojům, financím a trhům potřebným na udržení přijatelné úrovně blaha a politické moci. Vzhledem k povaze ekonomiky je náročné rozpoznat ekonomické hrozby, protože jejich eliminování na nejnižší možnou míru neodpovídá logice fungování tržních mechanismů. Ekonomické hrozby mohou mít různý charakter; ten se odvíjí od podoby referenčního objektu, jejichž škála se pohybuje od jednotlivce přes sociální třídy, ekonomiku státu, či korporaci, až po hospodářské struktury na systémové úrovni a s nimi spojené instituce. Sekuritizačními aktéry bývají vlády států a představitelé firem a mezinárodních finančních institucí.²⁵

²⁴ BUZAN, B; WAEVER, O; de WILDE, J. *Security: a new framework for analysis*. Boulder: Lynne Rienner Publishers, 1998. ISBN 1-55587-784-2, s.110

²⁵ BUZAN, B; WAEVER, O; de WILDE, J. *Security: a new framework for analysis*. Boulder: Lynne Rienner Publishers, 1998. ISBN 1-55587-784-2, s. 112

5.4 Environmentální sektor

Environmentální bezpečnost se týká vztahů mezi lidskou aktivitou a planetární biosféry, která je základním podpurným systémem, ve kterém probíhá lidská aktivita. V rámci environmentálního sektoru můžeme rozlišit dvě agendy: vědeckou a politickou. (vědecká agenda má základ v přírodovědeckých oborech a aktivitách nevládních organizací a spočívá v převodech na environmentální problémy. Politická agenda je především záležitostí vlád a mezivládních jednání a sestává z rozhodovacího procesu a politických strategií řešení ekologických problémů. Tyto agendy se částečně překrývají a navzájem ovlivňují. Na to, co je referenčním objektem environmentální bezpečnosti, se dá dívat dvěma způsoby. První přístup za něj považuje životní prostředí jako takové, případně jednu z jeho strategických složek. Druhý za rozhodující referenční objekt environmentální bezpečnosti považuje dosaženou civilizační úroveň, kterou může kvůli degradaci životního prostředí ztratit.²⁶

Environmentální bezpečnost je vymezena třemi typy vztahů: hrozby lidské civilizaci, které pocházejí z přírodního prostředí (zemětřesení, výbuchy sopek, meteority, atd.); hrozby pro přírodní systémy způsobené lidskou aktivitou, které jsou zároveň existenční hrozbou pro lidskou civilizaci, nebo její část (emise skleníkových plynů, nadměrná těžba surovin, atd.) a hrozby pro přírodní systémy způsobené lidskou aktivitou, které nejsou existenční hrozbou pro lidskou civilizaci (vyčerpání neobnovitelných zdrojů, které ale budeme vědět nahradit).²⁷

²⁶ BUZAN, B; WEAVER, O. *Regions and powers: the structure of international security*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003. Cambridge studies in international relations. ISBN 0-521- 81412-X, s. 92

²⁷ BUZAN, B; WEAVER, O. *Regions and powers: the structure of international security*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003. Cambridge studies in international relations. ISBN 0-521- 81412-X, s. 93

5.5 Sociální sektor

Z hlediska analýzy bezpečnosti jsou pro porozumění společnosti podstatné ty ideje a zvyky, prostřednictvím kterých se jednotlivci identifikují jako členové nějaké sociální skupiny. Podstatou společnosti je identita, tedy sebepojetí komunit a jedinců, kteří se chápou jako členové daných. Sociální bezpečnost tak lze chápat jako bezpečnost identity společenství. Referenčním objektem ve společenském sektoru jsou jakékoliv větší skupiny, kterým jejich podřízené subjekty prokazují loajalitu v takové podobě a míře, že je základem pro společensky přesvědčivý argument, že je tato identita ohrožena. Referenčními objekty tak mohou být národy, kmeny, etnické menšiny, rasy, náboženství. Různé společnosti jsou existenčně zranitelné v různých oblastech podle toho, jak je konstruována jejich identita.

Nejčastěji hrozby v oblasti společenské bezpečnosti jsou migrace (která mění složení obyvatelstva a společenství pak už není takové, jaké bývalo), horizontální soupeření (jedno společenství je nuceno měnit svůj způsob života kvůli převažujícímu kulturnímu a jazykovému vlivu jiného společenství), vertikální soupeření (změna identity v důsledku vlivu integračního politického projektu, nebo naopak separatistického hnutí) a úbytek obyvatelstva v důsledku přírodních katastrof, hladomoru, genocidy, atd., který vede k výraznému poklesu počtu nositelů identity.

Současný vývoj světového hospodářství je nadále nejistý a křivka jeho vývoje bude záviset na dalším průběhu pandemie a reakce jednotlivých států. Jisté je, že pandemie povede k citelným změnám v mnoha oblastech světové ekonomiky, které však zatím neumíme přesně pojmenovat. Výraznějšímu propadu ekonomik zabránili masivní vládní opatření téměř v celém světě. Je zjevně stále třeba pokračovat v rozsáhlých výdajích na podporu ekonomiky poškozené pandemií. Členské státy EU pomocí nástroje pro budoucí generace podporují překonání důsledků pandemie.

Pro tento účel si přes společný postup EU hodlají půjčit zdroje v objemu 6% HDP EU. Dluh eurozóny zřejmě překoná letos 100% hrubého domácího produktu, což bylo ještě před rokem absolutně nepředstavitelné. Nicméně reformy jsou šancí na to, aby Unie vyšla z krize silnější, konkurenceschopnější, sociální spravedlivější a odpovědnější vůči životnímu prostředí a klimatu.

6 Vliv krizových situací na ekonomiku

Pandemie COVID-19 paralyzovala globální ekonomiku. Opatření, které přijaly vlády na celém světě k zamezení šíření viru, jsou spojeny s prudkým poklesem hospodářské aktivity v krátkodobém horizontu. Taková opatření přijala ke konci ledna Čína a další země je zaváděly postupně, jak se virus rozšiřoval po celém světě. Ačkoli některé země již začaly svá opatření proti šíření nákazy uvolňovat, předpokládá se, že tento proces bude postupovat jen pomalu. Na hospodářskou aktivitu, a to zejména v rozvíjejících se ekonomikách, nepříznivě působí výrazně snížené ceny komodit, horší podmínky financování a značný kapitálový odliv. Tyto závažné globální šoky zasáhly světovou ekonomiku v době, kdy se po nevýrazném vývoji v minulém roce začali zřetelně ukazovat signály stabilizace. Konkrétně na přelomu let se začalo projevovat oživení výrobní aktivity a obchodu především ve velkých rozvíjejících se ekonomikách. Příznivé globální finanční podmínky, které převládaly v té době, jakož i částečné zmírnění obchodního konfliktu mezi Spojenými státy a Čínou po tom, jak země podepsali první fázi obchodní dohody, měli potenciál podpořit oživení, dokud nepropukla pandemie.

Jednotlivé státy se tedy pomocí měnové i fiskální stimulace, tedy pomocí hospodářské politiky, snaží mírnit dopady ekonomické krize na obyvatelstvo. V zemích střední a východní Evropy se očekává značné oslabení hospodářské aktivity. Velký počet států tohoto regionu zaznamenal v roce 2020 negativní růst způsobený výpadky na straně nabídky i slabším poptávkou v důsledku opatření proti šíření nákazy. Ve druhém čtvrtletí roku 2021 se očekává mnohem hlubší pokles. Odrazí se v něm spolupůsobení slabšího domácí poptávky, že opatření proti šíření nákazy zůstaly v platnosti i v dubnu, a horší externí poptávky zejména ze zemí eurozóny.

Rada guvernérů na svém měnověpolitickém zasedání 4. června 2020 rozhodla navýšit objem a prodloužit nouzový pandemický program nákupem aktiv (pandemic emergency purchase programme - PEPP) a reinvestovat jeho splatnou jistinu, pokračovat v realizaci programu nákupu aktiv (asset purchase programme - APP) a jeho reinvestování a ponechat klíčové úrokové sazby (ECB) nezměněny. Aktuální informace potvrzují, že hospodářství eurozóny prochází bezprecedentní kontrakcí. V důsledku pandemie koronaviru (COVID-19) a opatření proti šíření nákazy došlo k náhlému propadu hospodářské aktivity. Rozsáhlé ztráty zaměstnání a příjmů, jakož i mimořádně zvýšená nejistota v souvislosti s hospodářským výhledem způsobují značný pokles spotřebních výdajů a investic. Ačkoli údaje z průzkumů a ukazatele hospodářské aktivity v reálném čase poukazují na určité známky zastavení poklesu při postupném uvolňování opatření proti šíření nákazy, v porovnání s rychlostí pádu těchto ukazatelů v předchozích dvou měsících je jejich dosavadní zlepšení jen vlašné. Projekce odborníků Eurosystemu pro eurozónu z června 2020 počítají z bezprecedentním tempem zpomalování růstu ve druhém čtvrtletí tohoto roku, než v druhé polovině roku dojde k jeho oživení, ke kterému rozhodně přispěje rozsáhlá podpora ze strany fiskální a měnové politiky. Navzdory tomu došlo k podstatnému snížení projekcí hospodářské aktivity i inflace na celé sledované období, ačkoli základní scénář vývoje je spojen s mimořádně vysokou mírou nejistoty. Zatímco celková inflace je tlumena nižšími cenami energií, cenové tlaky mají zůstat omezené v důsledku prudkého poklesu reálného HDP a s tím souvisejícího podstatného zvýšení míry nevyužitých kapacit. Za těchto okolností se Rada guvernérů rozhodla přijmout soubor měnověpolitických opatření na podporu hospodářství během jejího postupného restartu a na ochranu cenové stability ve střednědobém horizontu.

Hospodářská politika jako vědní disciplína je poměrně mladý obor. I když v praxi byly ekonomické poznatky aplikovány od nepaměti, jako vědní disciplína, která na ni navazuje a v mnohém přesahuje, vzniká až na počátku 30. let 20. století. Ne náhodou je Velká deprese z let 1929-1933 milníkem pro hospodářskou politiku – více méně pasivní fungování vlády a státu, v důsledku do té doby převládající neoliberalní koncepce zdůrazňující malou roli státu, je nahrazeno aktivní rolí státu, více méně v ekonomické oblasti. Od té se doby můžeme dívat na hospodářskou politiku dvojitým pohledem²⁸:

- Jako na vědní disciplínu, tj. jako teoretickou disciplínu, jejímž posláním je:
 - o systematická analýza hospodářsko - politické praxe
 - o příprava podkladů a variant řešení pro hospodářsko - politický rozhodovací proces
- Jak na záměrnou praktickou činnost vlády (resp., přístup státu) k ekonomice své země, která se např. projevuje v definici vládních priorit a cílů, ve struktuře salda státního rozpočtu, v podobě sociálních dávek, investičních pobídek pro zahraniční investory, podpoře malých a středních podniků, či podpoře znalosti ekonomiky.

Hospodářskou politikou nazýváme všechna opatření státu (veřejné moci) v určitém období, které mají ovlivňovat hospodářský život země. Hospodářská politika se vymezuje jako souhrn cílů, nástrojů, rozhodovacích procesů a opatření státu v jednotlivých oblastech ekonomiky²⁹. Hospodářská politika je v současnosti zaměřena na dosahování sociální a ekonomické rovnováhy s cílem podpořit:

- Stabilitu makroekonomického prostředí
- Konkurenceschopnost
- Příznivé podnikatelské prostředí

²⁸ SOUKUP, P., VYMĚTAL, P., *Základy teorie a praxe hospodářské politiky*, Bankovní institut, a.s., 2007, ISBN 978-80-7265-125-2, s. 6

²⁹ LISÝ, J., a kol. *Ekonomía*, Wolters Kluwer 2005 ISBN 978-80-755-2275-7, s.467

Globální výkyvy však tyto částečné cíle narušují a to hlavně v otázkách udržitelného hospodářského růstu, zaměstnanosti, stability veřejných financí, financování dluhové služby. V rámci hospodářské politiky je úkolem státu účinně koordinovat odvětvové a průřezové politiky tak, aby mezi sebou korespondovaly, vzájemně na sebe navazovaly a vytvářely co největší synergický efekt s ohledem na formování růstového potenciálu ekonomiky a podporu rozvoje reálné ekonomiky. Klíčoví nositelé hospodářské politiky využívají horizontální a vertikální spolupráci se záměrem růstu výkonnosti a konkurenceschopnosti a přispívají tak k růstu životního úrovně.³⁰

Hospodářská politika státu vychází jednak z poznatků ekonomické teorie, jednak ze zájmů různých, často protichůdných subjektů hospodářského a společenského života (podnikatelů, spotřebitelů, odborů, státních úředníků, nevládních organizací a podobně). Navzdory existenci vzájemných vztahů mezi teorií a praxí však konkrétní hospodářská politika není čistou praktickou aplikací teoretických koncepcí. Konkrétní potřeby a požadavky praxe jsou velmi rozmanité a komplikované, a proto si vyžadují pragmatické, operativně používání rozmanitých nástrojů, bez ohledu na jejich teoretický obsah a zdůvodnění. Proto často vznikají diskuse o povaze hospodářské politiky, o používaných nástrojích, o úloze státu a trhu apod. Názory na rozsah a formu státních zásahů jsou různé. Od široce uplatňovaných státních zásahů až po stoupence minimálních státních zásahů. Proto rozsah a charakter státních zásahů do ekonomiky jsou v jednotlivých zemích různé v závislosti na konkrétní hospodářské a politické situaci.³¹

³⁰ ŘEŽÁBĚK, P.. *Měnová politika a její interakce s politikou fiskální*. 1. vyd. Praha: Karolinum. 2011 ISBN 978-80-246-1894-4, s. 74

³¹ ŘEŽÁBĚK, P.. *Měnová politika a její interakce s politikou fiskální*. 1. vyd. Praha: Karolinum. 2011 ISBN 978-80-246-1894-4, s. 75-76

Hospodářská politika v sobě spojuje teoretické poznatky a i praktickou činnost. Přesto nefunguje ve vakuu, ale je ovlivněna minulými zkušenostmi, okolnostmi, institucí a subjekty. Výsledná hospodářská politika může nabírat různé podoby a to i přesto, že jednotlivé ekonomiky sledují stejnou teorii a jsou stejně institucionální vybavené. Institucemi ale nejsou MMF, ale jsou to pravidla hry, lidmi navrženy omezení, které ovlivňují jejich chování a vymezují prostor pro lidské aktivity, tj. i podobu hospodářské politiky. Tím se odlišují od organizací ve smyslu určitého uspořádání subjektů, které se těchto her účastní. Hospodářská politika je ovlivněna ekonomickými institucemi, stejně tak právními a politickými a vedle formálních institucí, které mají určitou oporu, např. v zákoně výraznou roli mohou hrát i neformální instituce (zvyky, kontakty).³² Cíle hospodářské politiky jsou zaměřeny hlavně do následujících oblastí:

1. Stabilizace ekonomiky a udržitelného rozvoje.
2. Strukturální politika a strukturální reformy
3. Protikrizová opatření vlády.

Z časového hlediska rozlišujeme cíle:

- Krátkodobé (dny, týdny, měsíce)
- Střednědobé (1 až 5 let)
- Dlouhodobé (5 až 20 let).

Z pohledu jednotlivých teoretických přístupů hospodářské politiky za základní cíle lze považovat:

- Vysoká zaměstnanost
- Cenová stabilita
- Udržitelný ekonomický růst
- Rovnováha platební bilance (běžného účtu platební bilance).

³² SOUKUP, P., VYMĚTAL, P., *Základy teorie a praxe hospodářské politiky*, Bankovní institut, a.s., 2007, ISBN 978-80-7265- 125-2, s. 6

Co se týče jednotlivých koncepcí hospodářské politiky a počtu cílů, sledujeme tzv. magický trojúhelník, čtyřúhelník resp. n-úhelník cílů. Nejčastěji sledované cíle jsou:

- Zaměstnanost - nejde o dosažení stoprocentní zaměstnanosti, ale o udržení nezaměstnanosti na úrovni, která se přibližně k přirozené míře nezaměstnanosti.
- Cenová stabilita - při zajišťování cenové stability se vláda snaží minimalizovat změny cen a zabraňovat cenovým šokům.
- Rovnováha platební bilance - na úspěšné plnění prvních dvou cílů jsou zaměřené opatření k zajištění rovnovážnosti vnějších ekonomických vztahů. Státní orgány působí na rovnováhu platební bilance a stabilitu měnových kurzů.
- Ekonomický růst - růst reálného produktu, který má být rovnoměrný a má růst takovým tempem, aby byla zajištěna cenová stabilita a předpokládaná zaměstnanost.
- Spravedlivé rozdělování důchodů - je součástí sledované sociální politiky.³³

Hospodářská politika zaměřená na uvedené cíle se nazývá i stabilizační politika. Stát zasahuje prostřednictvím nástrojů uspořádaných do systémových skupin, které označujeme jako dílčí hospodářské politiky. Jsou to:

- Peněžní a úvěrová politika - monetární politika (nástroje, které souvisejí s emisí peněz, množstvím peněz a s úvěrem)
- Rozpočtová politika - fiskální politika (nástroje související se státním rozpočtem)
- Důchodová politika (nástroje související s přerozdělováním důchodů, vývojem důchodů a majetku)
- Vnější obchodní a měnová politika (nástroje související s mezinárodním obchodem, mezinárodními platbami, pohybem kapitálu).³⁴

³³ ŘEŽÁBĚK, P. 2011. *Měnová politika a její interakce s politikou fiskální*. 1. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1894-4, s. 82

³⁴ SOUKUP, P., VYMĚTAL, P., *Základy teorie a praxe hospodářské politiky*, Bankovní institut, a.s., 2007, ISBN 978-80-7265-125-2, s. 37

Stát zasahuje do hospodářského života prostřednictvím nástrojů uspořádaných do systémových skupin, které označujeme jako dílčí hospodářské politiky. Jednotlivé dílčí hospodářské politiky se liší tím, které faktory ovlivňují a jaké konkrétní nástroje na to využívají. Jsou to:

- Monetární politika (peněžní a úvěrová politika) - využívá nástroje související se změnou úrokové sazby, vydáváním peněz, množstvím peněz a úvěrem
- Fiskální politika (v užším chápání se někdy nazývá také rozpočtová politika) - využívá nástroje související se státním rozpočtem, tj. výdaje a daně)
- Důchodová politika - využívá nástroje související se přerozdělováním důchodů, vývojem důchodů a majetku
- Zahraniční hospodářská politika - využívá nástroje související s mezinárodním obchodem, mezinárodními platbami, pohybem kapitálu a měnovým kurzem.³⁵

³⁵ SOUKUP, P., VYMĚTAL, P., *Základy teorie a praxe hospodářské politiky*, Bankovní institut, a.s., 2007, ISBN 978-80-7265-125-2, s. 36

6.1 Měnová politika

Měnová politika spolu s fiskální politikou tvoří základ hospodářské politiky země v tržní ekonomice. V obecné rovině je jejím cílem udržet měnovou stabilitu a tímto způsobem podporovat dosažení celkové makroekonomické rovnováhy země. Měnová politika je úzce propojena s finanční politikou v oblasti regulace bankovního sektoru.³⁶

Měnovou politiku lze nejšířší definovat jako systém opatření v oblasti měny, jimiž se mají prosadit záměry vydavatele peněz. Gestorem měnové politiky je vždy instituce, která vydává peníze do oběhu. V současnosti je to ve všech státech na světě centrální emisní (cedulová) banka, která má výlučně oprávnění k vydávání peněz do oběhu.³⁷ Měnová politika je regulace operačního cíle (obvykle tržní krátkodobé úrokové sazby) centrální bankou prostřednictvím nástrojů měnové politiky za účelem dosažení zprostředkujícího cíle a nakonec konečného cíle (obvykle cenová stabilita vyjádřena určitou inflací).³⁸

Měnová politika je činnost, prostřednictvím níž měnová autorita dané země snaží splnit své cíle v oblasti peněžního oběhu. Cíle měnové politiky mohou být definovány různé, v závislosti na podmínkách, v jakých se ekonomika dané země nachází, tj. které problémy je třeba prioritně řešit.³⁹ Cíli měnové politiky v historii centrálních bank byly stabilita směnného kurzu, hospodářský růst, zaměstnanost, rovnováha platební bilance, stabilita peněžního zásoby, cenová stabilita. Ne všechny cíle měnové politiky jsou však kompatibilní, proto, pokud si centrální banka stanovuje ve své měnové politice více cílů, je třeba, aby se navzájem nevyklučovaly. pro selekci cílů měnové politiky existují tři kritéria výběru:

1. Měřitelnost cíle
2. Dosažitelnost cíle
3. Příbuznost cíle s výše postavenými cíli (cíl na vyšší úrovni)⁴⁰

³⁶ REVENDA, Z., KODERA, J., MUSÍLEK, P., DVOŘÁK, P., MANDEL, M., *Peněžní ekonomie a bankovníctví*, Management Press, s.r.o., 2011, ISBN 978-80-7261-240-6, s. 320

³⁷ JÍLEK, J. 2004. *Peníze a měnová politika*. Praha: GRADA Publishnig, a.s., ISBN 80-247-0769-1, s. 33

³⁸ MEDVEĎ, J., NEMEC, J., *Základy veřejných financí*, Vydavateľstvo Sprint, Bratislava, február 2007, ISBN 978-80-89085-84-2, s. 72

³⁹ REVENDA, Z., KODERA, J., MUSÍLEK, P., DVOŘÁK, P., MANDEL, M., *Peněžní ekonomie a bankovníctví*, Management Press, s.r.o., 2011, ISBN 978-80-7261-240-6, s. 323

⁴⁰ MEDVEĎ, J., NEMEC, J., *Základy veřejných financí*, Vydavateľstvo Sprint, Bratislava, február 2007, ISBN 978-80-89085-84-2, s. 75

Nástroje měnové politiky představují realizaci měnové politiky a operační cíl je taktikou měnové politiky. Způsob, jakým operační cíl působí na konečný cíl, se nazývá transmisním mechanismem měnové politiky.⁴¹ Transmisní mechanismus měnové politiky – k dosažení cílů měnové politiky má centrální banka k dispozici několik měnově politických nástrojů. Je však třeba upozornit na to, že ani jeden z těchto nástrojů není přímo propojen s cílem měnové politiky a nemůže ho bezprostředně ovlivnit. Z toho důvodu musí centrální banka dosahování cílů měnové politiky zajišťovat nepřímo, tj. prostřednictvím mnoha mezičlánků stojících mezi jejími nástroji a konečným cílem měnové politiky. Změnami svých nástrojů může centrální banka přímo ovlivňovat jen situaci na peněžního trhu nebo devizovém trhu a jednotlivé složky měnových podmínek (úrokové sazby, množství peněz v ekonomice, měnový kurz, objem úvěrů poskytnutých bankami), které jsou vzájemně závislé. Jejich změna se pak přenáší do dalších oblastí ekonomiky, protože změna nabídky peněz nebo změna sazeb peněžního trhu vyvolaná centrální bankou spouští několik mechanismů a činností ekonomických subjektů, které nakonec ovlivní vývoj takových ekonomických veličin, jako jsou výstup ekonomiky (hrubý domácí produkt) a cenová hladina.

Mezi základní transmisní mechanismy zařazujeme:

- Monetaristická peněžní transmisní mechanismus
- Úvěrový transmisní mechanismus
- Kurzový transmisní mechanismus⁴²

Nejdůležitějšími současnými nástroji měnové politiky jsou:

- Určování diskontní, resp. základní úrokové sazby
- Operace na volném trhu
- Určování minimálních rezerv
- Opatření v devizové politice⁴³

⁴¹ JÍLEK, J. 2004. *Peníze a měnová politika*. Praha: GRADA Publishnig, a.s., ISBN 80-247-0769-1., s. 35

⁴² JÍLEK, J. 2004. *Peníze a měnová politika*. Praha: GRADA Publishnig, a.s., ISBN 80-247-0769-1, s. 40

⁴³ JÍLEK, J. 2004. *Peníze a měnová politika*. Praha: GRADA Publishnig, a.s., ISBN 80-247-0769-1, s. 40

Přímé nástroje měnové politiky:⁴⁴

- Úvěrové limity - rozdělujeme je na absolutní a relativní. Absolutní limity představují maximální částku úvěrů, které může komerční banka poskytnout svým klientům. Relativně úvěrové limity představují objem úvěrů různého druhu, které mohou komerční banky získat od centrální, emisní banky. Jsou to úvěry diskontní, reeskontní, lombardní apod.
- Úrokové limity - představují určení úrokových sazeb centrální bankou pro bankovní klientelu, i pro samotné komerční banky. Jsou v podstatě cenovou kontrolou vkladů a úvěrů, které přijímá, resp. poskytuje banka.
- Povinné vklady - určuje se jimi povinnost pro finanční i nefinanční subjekty ukládat vklady nebo otevírat běžné účty a provádět další určené operace s penězi jen výhradně prostřednictvím centrální banky.
- Pravidla likvidity - znamenají mnohostranné, závazné určení vztahů centrální banky a komerčních bank na zajištění likvidity banky a jejího obezřetného podnikání.
- Doporučení, výzvy a dohody - tvoří vysoce účinné nástroje centrální banky ve vztahu ke komerčním bankám. Mají charakter i zpětných vazeb. Nepřímé nástroje měnové politiky:⁴⁵

Centrální banka má v ekonomice monopolní postavení při emisi hotovostních peněz. Z tohoto důvodu má logicky povinnost kontrolovat množství oběživa. Výkon měnové politiky centrální banky způsobuje buď expanzi, nebo restrikcii peněžní zásoby. V teorii rozlišujeme:

- Expanzivní měnová politika
- Restriktivní měnová politika
- Neutrální měnová politika

⁴⁴ MEDVEĎ, J., NEMEC, J., *Základy veřejných financí*, Vydavatelství Sprint, Bratislava, február 2007, ISBN 978-80-89085-84-2, s. 76

⁴⁵ MEDVEĎ, J., NEMEC, J., *Základy veřejných financí*, Vydavatelství Sprint, Bratislava, február 2007, ISBN 978-80-89085-84-2, s. 38

Rozdíl mezi těmito typy měnových politik není jen v absolutní výši peněžních zásoby, tj. za expanzivní měnovou politiku se nepovažuje jen vliv měnových nástrojů na růst peněžního zásoby, ale berou se v úvahu i časové řady a informace týkající se reálné ekonomiky, jako je stav HDP, rychlost oběhu peněz, jakož i míra inflace. Ty mohou modifikovat na první pohled jevící se růst peněžního zásoby, tedy dochází k současným pohybem tak na straně nabídky, tak na straně poptávky. Například pokud HDP roste rychleji než peněžní zásoba, nelze mluvit o expanzivní měnové politice⁴⁶.

Při regulaci nabídky peněz centrální banka může v zásadě provádět dva typy monetární politiky⁴⁷:

- Expanzivní politiku, což znamená zvyšování nabídky peněz. Expanzivní monetární politika se prosazuje prostřednictvím nákupů státních obligací na volném trhu, snižováním míry minimálních rezerv, snižováním diskontní sazby.
- Restriktivní politika, což znamená Snižování nabídky peněz. Při využívání uvedených nástrojů dochází ke změně rovnováhy na peněžního trhu. Při redukci nabídky peněz se úrokové sazby zvyšují.

Expanzivní měnová politika nebo expanze, resp. uvolňování, je akce centrální banky spočívající ve snížené tržní krátkodobé úrokové míry. Tím se snižují ostatní úrokové sazby v ekonomice. Na to reagují komerční banky vyšší ochotou poskytovat nové úvěry a klienti jsou aktivnější v přijímání nových úvěrů. Kromě toho domácnosti a podniky více utrácí, tj. zvyšuje se rychlost oběhu peněz. Expanzivní měnová politika se realizuje v případě, že je třeba ekonomiku stimulovat.⁴⁸

Restriktivní měnová politika nebo restrikce je akce centrální banky spočívající ve zvýšení tržní krátkodobé úrokové míry. Tím se zvýší i ostatní úrokové míry v ekonomice. Na to reagují komerční banky nižší ochotou poskytovat nové úvěry a klienti jsou zdrženlivější přijímat úvěry. Kromě toho domácnosti a podniky méně utrácí, tj. snižuje se rychlost oběhu peněz.⁴⁹

⁴⁶ KOTLEBOVÁ, J., SOBEK, O. *Menová politika*, Wolters Kluwer, 2007 ISBN 978-80-8078-092-0 s.. 88

⁴⁷ HONTYOVÁ, K. LISÝ, O., MAJDÚCHOVÁ, H., *Základy ekonomie a ekonomiky*, Ekonóm, Bratislava, 2013, ISBN 978-80-225-3587-8, s. 153

⁴⁸ MEDVEĎ, J., NEMEC, J., *Základy verejných financií*, Vydavateľstvo Sprint, Bratislava, február 2007, ISBN 978-80-89085-84-2, s. 40

⁴⁹ JÍLEK, J., *Peníze a měnová politika*. Praha: GRADA Publishnig, a.s., 2004, ISBN 80-247-0769-1, s. 58

6.2 Rozpočtová politika (Fiskální politika)

Fiskální politika tak jak ji známe v současnosti, představuje účinný nástroj ovlivňování hospodářského vývoje státu. Úkolem státu na makroekonomické úrovni je podporovat a dosahovat makroekonomické cíle v příslušné zemi⁵⁰. Rozpočtová politika je pojem nadřazený pojmu rozpočtový proces. Její návrhy by měly být zpracovány a analyzovány mimo přímého rozpočtového procesu tak, aby se zajistil její strategický, dlouhodobý charakter a relativní nezávislost na momentálních tlacích.⁵¹

Rozpočet vlády slouží dvěma hlavním cílům. Především přerozděluje národní produkt mezi soukromou spotřebu a veřejnou spotřebu či investice, podněcuje určité odvětví ke zvýšení či snížení výroby. Z makroekonomického hlediska napomáhá dosáhnout klíčových makroekonomických cílů.⁵²

EU požaduje, aby rozpočtová politika a rozpočtový proces garantovaly základní fiskální rovnováhu v příslušném státě, přičemž mezní hodnoty stanovila:

- Deficit veřejných financí nesmí překročit 3% hrubého domácího produktu příslušné země
- Podíl veřejného dluhu na hrubém domácím produktu nesmí překročit 60% Naplnění předemtných kritérií je jednou ze základních podmínek vstupu členské země do Eurozóny, systému monetární unie.⁵³

⁵⁰ SIVÁK, R., a kol., *Veřejné finance*, Wolters Kluwer, 2007, ISBN 80-807-8094-4, s. 22

⁵¹ JÍLEK, J., *Peníze a měnová politika*. Praha: GRADA Publishnig, a.s., 2004, ISBN 80-247-0769-1, s. 58

⁵² SAMUELSON, P., NORDHAUS, W. *Economics*, McGraw-Hill Education Europe, 2009, ISBN 978-00-7351-129-0, s. 711

⁵³ SOUKUP, P., VYMĚTAL, P., *Základy teorie a praxe hospodářské politiky*, Bankovní institut, a.s., 2007, ISBN 978-80-7265-125-2, s. 42

Intervence fiskální politiky do ekonomiky státu lze posuzovat z hlediska fiskálních cílů. Podle R.A.Musgrava rozlišujeme cíle:

1. Alokační: její podstata spočívá v zajištění efektivního rozmístování finančních prostředků, které stát, v posledních desetiletích i územní samospráva, vybere od různých subjektů do peněžních fondů v rámci veřejných financí, resp. rozpočtové soustavy.
2. Redistribuční funkce - tato funkce je spojena se sociálními cíli, mezi které patří dosažení větší rovnosti mezi jednotlivci. Cílem je zmírnit penzijní a sociální nerovnosti ve společnosti přerozdělením důchodů a bohatství.
3. Stabilizační funkce - realizace této funkce znamená zajistit hlavně ekonomický růst, zaměstnanost, cenovou stabilitu a vyrovnanou platební bilanci.
4. Regulační funkce - regulace ekonomiky prostřednictvím jednotlivých právních předpisů (zákony, vyhlášky nařízení) je nezbytná, její nedostatek nebo přebytek je škodlivý⁵⁴

6.3 Monetární opatření EU

Další opatření měnové politiky si vyžádala kombinace dvou hlavních faktorů. Po prvé, revize inflačního výhledu směrem dolů v důsledku pandemie představuje hrozbu pro mandát Rady guvernérů udržovat cenovou stabilitu ve střednědobém horizontu. Zadruhé navzdory podstatnému ustálení podmínek na finančních trzích od oznámení programu Peppas zůstávají podmínky financování v eurozóně jako celku výrazně přísnější než v období před vypuknutím pandemie, zatímco výhled hospodářské aktivity a inflace vyžaduje uvolnění podmínek financování. Za těchto okolností se Rada guvernérů 4. června 2020 rozhodla přijmout soubor měnověpolitických opatření k zachování výrazné míry měnové akomodace potřebné na jednoznačný vývoj inflace směrem k úrovni nižší, ale blízké 2% ve střednědobém horizontu, ve smyslu jejího mandátu.

⁵⁴ SOUKUP, P., VYMĚTAL, P., *Základy teorie a praxe hospodářské politiky*, Bankovní institut, a.s., 2007, ISBN 978-80-7265- 125-2, s. 45

1. Rada guvernérů se rozhodla navýšit objem programu PEPP o 600 mld. € na celkem 1,350 mld. €. V reakci na snížení inflační projekce během horizontu projekcí v souvislosti s pandemií umožní zvýšení rámce PEPP ještě více uvolnit obecné nastavení měnové politiky a podpořit tak podmínky financování v reálné ekonomice, především ve prospěch podniků a domácností. Nákup aktiv bude i nadále probíhat flexibilně z hlediska času, jednotlivých tříd aktiv i jurisdikcí. To Radě guvernérů umožňuje účinně tlumit rizika plynulou transmisí měnové politik
2. Rada guvernérů se rozhodla prodloužit horizont čistých nákupů v rámci programu PEPP nejméně do konce června 2021. To zhruba sladuje horizont nákupů s horizontem ostatních měnověpolitických opatření přijatých v reakci na pandemii, jako jsou operace TLTRO III a nouzové pandemické dlouhodobější refinanční operace (pandemic emergency longer-term refinancing operations - Peltre). ECB bude čistý nákup aktiv v rámci programu PEPP v každém případě uskutečňovat, dokud podle Rady guvernérů nepomine kritická fáze epidemie koronaviru.
3. Rada guvernérů rozhodla splacenou jistinu z cenných papírů nakoupených v rámci programu PEPP reinvestovat minimálně do konce roku 2022. Splacení portfolií PEPP v budoucnu bude v každém případě probíhat řízeným způsobem, aby nedošlo k ovlivnění přiměřeného nastavení měnové politiky. Reinvestice pomohou zabránit riziku nežádoucího zpřísnění podmínek financování v době zotavování ekonomiky z pandemického šoku. Je zároveň přiměřené, že reinvestující strategie v rámci programu PEPP vyjadřuje jeho přechodnou povahu a vazbu na nouzovou situaci zapříčiněnou pandemií.
4. Čistý nákup aktiv v rámci programu nákupu aktiv bude zároveň pokračovat měsíčním tempem 20 mld. €, spolu s nákupem aktiv v rámci dočasného dodatečného rámce ve výši 120 mld. € do konce roku. Rada guvernérů nadále očekává, že měsíční čistý nákup aktiv v rámci programu APP bude probíhat, dokud to bude nutné k posílení akomodačního vlivu měnově-politických sazeb ECB, a že skončí krátce předtím, než Rada guvernérů začne zvyšovat základní úrokové sazby ECB.
5. Rada guvernérů má v úmyslu pokračovat v reinvestování plné výšky jistiny ze splacených cenných papírů nakoupených v rámci programu nákupu aktiv ještě po delší dobu od chvíle, kdy začne zvyšovat základní úrokové sazby ECB, v každém případě však, dokud to bude nutné pro zachování příznivého stavu likvidity a výrazné míry měnové akomodace.

6. Rada guvernérů rozhodla ponechat klíčové úrokové sazby ECB na nezměněné úrovni. Na současné nebo nižší úrovni mají podle očekávání zůstat, dokud se výhled vývoje inflace během horizontu projekcí nebude výrazně přibližovat k úrovni dostatečně blízké, ale nižší než 2%, a dokud se tento vývoj inflace nebude konzistentně odrážet v dynamice základní inflace.

Spolu s dosavadními rozsáhlými měnovými stimuly rozhodnutí Rady guvernérů podpoří likviditu a podmínky financování v ekonomice, pomohou zachovat tok úvěrů domácnostem a podnikům a přispějí k zachování příznivých podmínek financování pro všechny sektory a jurisdikce s cílem podpořit zotavení ekonomiky z následků pandemie koronaviru. V současném rychle se měnícím hospodářském prostředí zároveň Rada guvernérů zůstává plně odhodlána udělat v rámci svého mandátu vše potřebné, aby v tomto mimořádně náročném období zajistila podporu pro všechny občany eurozóny. Týká se to v první řadě úlohy Rady guvernérů zajišťovat přenos účinků její měnové politiky do všech sektorů ekonomiky a do všech jurisdikcí, v souladu s mandátem ECB udržovat Ekonomický bulletin ECB, číslo 4/2020 . Rada guvernérů je proto nadále připravena podle potřeby upravit všechny své nástroje, aby zajistila trvalý vývoj inflace směrem ke svému inflačnímu cíli, v souladu se svou snahou o symetrii.

7 Konkrétní opatření proti šíření Covid-19

Země světa ve velkém představují fiskální opatření na boj s koronavirem. Mezinárodní měnový fond začal tato opatření sumarizovat. Z dat vyplývá, že výše rozpočtové podpory se značně mezi zeměmi liší.

V Česku dosáhly třetí největší objem vládní pomoci v rámci zemí EU (18% HDP). Nejnovějším opatřením navrženým tento týden je zmrazení splátek úvěrů na půl roku (2,8 bilionu korun) - se souvisejícím vypnutím regulačních mechanismů (banky by na úvěry nevytvářely rezervy a opatření by nenarušilo úvěrovou reputaci dlužníka). Ministryně financí také navrhuje snížení úroků během moratoria na symbolickou výšku. Bankovní sektor by měl při rozumném nastavení tuto zátěž unést - české banky patří mezi finančně nejzdravější v Evropě a v posledních letech dosahovaly stabilní zisky.

Očekává se, že banky se ohradí vůči plošnému zavedení a budou požadovat moratorium pouze pro skutečně zasažených. Banky už v současnosti nabízejí odklad splátek na základě individuálního posouzení situace - což má dopad na platební disciplínu dlužníka. Zmrazení splátek by se mělo týkat i nebankovních subjektů. Ve srovnání s již přijatými opatřeními by šlo o nejrozsáhlejší opatření. Dalším navrženým opatřením je zrušení 4% -ní daně z nabytí nemovitosti. Vláda také připravuje novelu insolvenčního zákona. Dnes má česká ministryně financí předložit návrh, podle kterého by stát vyplácel OSVČ, jejichž postihly vládní opatření, 15 tisíc korun měsíčně. Ministryně práce bude k uvedenému požadovat rozšíření i pro lidi pracující na dohodu. Z průzkumu mezi živnostníky a firmami vyplývá, že dvě pětiny zaměstnavatelů se chystají využít kurzarbeit v důsledku poklesu odbytu. Bankovní rada slovenské národní banky opětovně snížila minulý týden základní úrokovou sazbu - tentokrát o 0,75 procentního bodu na 1%.

Česká vláda ještě 20. března 2020 schválila program ochrany zaměstnanosti „Antivirus“, který má za cíl chránit zaměstnance a zaměstnavatele před propouštěním. Tento program poskytuje zaměstnavatelům příspěvek na plnou či částečnou náhradu mezd – z důvodu na straně zaměstnance (nařízení karantény) nebo zaměstnavatele (nařízení zavřít provoz). Program je postupně rozšiřován a má několik režimů:

- V rámci režimu A je zaměstnancem, kterým byla nařízena karanténa, vyplácená náhrada mzdy ve výši 60% (plně kryta státem).
- V rámci režimu B je zaměstnanců zaměstnavatele, který musel uzavřít provoz, nahrazována mzda ve výši 100% (80% -ní krytí státem). V rámci tohoto režimu není zavedeno omezení na velikost podniku.
- V rámci režimu C - nemožnost přidělovat práci z důvodu karantény či péče o dítě nejméně u 30% zaměstnanců - je vyplácena náhrada mzdy ve výši 100% (příspěvek vlády ve výši 80%).
- V rámci režimu D - omezení dostupnosti výrobních vstupů - bude vyplácena náhrada mzdy ve výši 80% (příspěvek vlády ve výši 50%).
- V rámci režimu D – omezení poptávky po službách a výrobcích v důsledku karanténních opatření – bude vyplácena náhrada mzdy ve výši 60% (příspěvek vlády ve výši 50% náhrady mzdy).

Podobně jako na Slovensku náhrada mzdy zahrnuje odvody zaměstnance, ale ne zaměstnavatele. Česká vláda také schválila a neustále rozšiřuje program „Úvěr COVID“ - jde o bezúročný úvěr podnikatelům s ročním odkladem splátek. Program připravila Českomoravská záruční a rozvojová banka ve spolupráci ministerstvem průmyslu a obchodu s cílem usnadnit přístup malých a středních podnikatelů k provoznímu financování. Zdroje jsou čerpány z operačních programů EU. Program se vztahuje i na živnostníky. Vláda by měla celkově poskytnout na podporu podnikatelů a firem až jeden bilion korun (přímá pomoc ve výši 100 miliard korun a záruky ve výši 900 miliard).

Suverénně největší záchranný balík v Evropě tvoří opatření německé vlády. Německo - na rozdíl od jiných zemí - využilo předchozí roky prosperity na generování rozpočtového přebytku, což mu nyní značně pomůže. Rozsah balíku je dobrou zprávou i pro Česko a jiné evropské ekonomiky, se kterými je ta německá propojena. Celkový objem podpory je 750 miliard eur a zahrnuje například následující opatření: přímá dotace 15 tisíc eur malým společnostem a svobodným povoláním (50 miliard eur), stabilizace větších společností ze stabilizačního fondu - v případě potřeby se stát může stát společníkem (100 miliard na přímé investice a 400 miliard na záruky), specifický úvěrový program na pomoc s likviditou (100 miliard), právní úprava vztahů mezi nájemci a pronajímateli (zákaz vystěhování), sociální opatření na pomoc domácnostem, které ztratily příjem (7,7 miliardy), zvýšená dotace na kurzarbeit, podpora nemocnic (3 miliardy), úprava pravidel úpadku firem.

Vláda se rozhodla v první řadě o karanténě, což znamenal zastavení, resp. pozastavení kol ekonomiky, alespoň v některých oblastech. Na základě toho pak vypsala programy týkající se jak firem, tak živnostníků. Jde o jednorázovou pomoc 25 tis. Kč, odpuštění záloh zdravotního sociálního pojištění, dotace na pracovní místa, státem garantované úvěry apod.

Stát tak využívá své možnosti k tomu, aby byli ohrožení podnikatelé podpořeni či dokonce zachráněni. Následně pak vláda uvádí, že během dalších let napumpuje do ekonomiky x bilionů korun. Vzhledem k tomu, že má fiskální funkci, může skrze státní rozpočet podporovat určitá odvětví či jednotlivce a tím podporovat agregátní poptávku. Jelikož má Česká republika relativně nízké zadlužení, naskýtá se prostor pro navýšení dluhu, byť jsou na rozporuplné názory.

Ekonomie zná potenciální možnosti, které mohou být využívány ve prospěch stimulace národního hospodářství, a je možné tvrdit, že hlavní obsahovou náplní stabilizační funkce (politiky) je dosahování stavu makroekonomické rovnováhy, která je odrazem využívání nástrojů hospodářské politiky. Stabilita národního hospodářství je jedním ze základních pilířů fungující ekonomiky s minimální mírou výkyvů v podobě nepříznivých doprovodných jevů, které mohou zapříčiňovat nestabilní prostředí ekonomického vývoje. Zobecněním poznatků o stabilizační funkci v ekonomické literatuře nazývané i politice lze dospět k jejím základním charakteristikám. Především je třeba konstatovat, že úloha stabilizační politiky je někdy přeceňována na úkor dlouhodobé prorůstové politiky. Stejně i praktická hospodářská politika má tendenci zapadat k politice krátkodobé, stabilizační což vyplývá ze samotné podstaty demokracie.⁵⁵

Někteří ekonomové uvádí (např. Markéta Šichtařová), že stávající pomoc státu je vadná a že krize tohoto typu může mít pro ekonomiku očištný účinek tím, že padnou subjekty, které jsou slabé, ekonomiku zatěžující a že budou zbytečně odčerpávat státní prostředky, které vláda věnuje na záchranu ekonomických subjektů. Z krátkodobého hlediska tedy může pomoc podnikům či jednotlivcům vypadat dobře a krátkodobě toto stimuluje politiku, z dlouhodobého hlediska se jedná jen o zvyšování dluhu a udržování nezdravého stavu ekonomiky (nepročištěného stavu) za každou cenu (zbytečně drahou). Stát ale potřebuje mít efekt nyní, neboť na vládu tlačí veřejné mínění a očekávání.

Základním prvkem pluralitní demokracie a legitimacy moci je tzv. vláda na čas. Politické elity mají tendenci preferovat krátkodobé (stabilizační) hledisko z důvodu opětovného zvolení. Tím se dostáváme k dalšímu rysu stabilizační politiky. Stabilizační politika bývá a je často ztotožňována s politikou fiskální.⁵⁶

⁵⁵ KODEROVÁ, J., SOJKA, M., HAVEL, J. 2011. *Teorie peněz*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR. ISBN 978-80-7357-640-0, s. 63

⁵⁶ KLIKOVÁ, Ch; KOTLÁN, I. a kol. 2012. *Hospodářská politika*. 3. vyd. Ostrava: SOKRATES. ISBN 978-80-86572-76-5, s. 92

Metodologickým problémem, který vláda nyní musí řešit a se kterým je spojen výkon stabilizační funkce státu, je stabilita národního hospodářství a dosahování makroekonomické rovnováhy, která spočívá v zmírňování výkyvů hrubého domácího produktu (HDP).⁵⁷ Jak vyplývá z obecných poznatků a praktických aspektů uplatňování stabilizační funkce státu, existují nedostatky, které jsou spjaty s politickými rozhodnutími a politickým cyklem a v neposlední řadě i s časovým zpožděním provázejícím konečný vliv na národní hospodářství. Přikláníme se však k tomu, že ačkoli existují opodstatněné rizika výkonu stabilizační funkce státu, je třeba fungování samotného trhu korigovat i hospodářsko-politickými rozhodnutími, které jsou stále součástí řízení státu.

Vláda bohužel musí rozhodovat také pod tlakem veřejnosti, podnikatelů, firem, odborů, a také blížících se voleb. Na jedné straně se ozývají hlasy z pravicové části spektra, že pomoc je neúčinná, že je třeba podporovat ekonomiku více, na druhé straně mluví o tom, že je třeba spořit a škrtnat tak, aby byl stát co nejvíce odpovědný. Stávající vláda oponuje, že např. refundace ušlých zisků by stát neunesl, ale že i v dalších letech je třeba masivně podporovat poptávku a že není problém trochu „pustit žilou“ státnímu rozpočtu a zvýšit zadlužení s tím, že pravice u vlády minulou hospodářskou krizí ještě svými „tupými“ škrty prohloubila a zároveň prodloužila.

Na původní otázku je tedy těžká odpověď, protože až čas ukáže, jak se vládě podařilo situaci zvládnout a také záleží na tom, z jakého pohledu na tento problém díváme, zda z pohledu politika, ekonoma, krachujícího podnikatele a nebo člověka, který přišel o práci. Čili nelze nikdy získat naprosto nestranný názor, protože vybalancovat všechny zájmy je složité a navíc zkušenosti s pandemickou krizí jsou nulové.

⁵⁷ ŘEŽÁBĚK, P. 2011. *Měnová politika a její interakce s politikou fiskální*. 1. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1894-4, s. 55

8 Dotazníkové šetření

Podle tématu práce a současnými tématy, které hýbou českou ekonomikou a českou politikou, potažmo vším co se v republice děje jsem vytvořil dotazník, který zobrazil preference a názory tázaných respondentů nikoliv mé vlastní. Respondentů bylo 99, cílem dotazníku bylo zjistit zda si respondenti uvědomují současný ekonomický dopad pandemie na státní dluh. Naprostá většina respondentů vzala můj dotazník vážně, avšak se našlo i pár lidí, kteří odpovídali neseriózně, a proto otázka č. 9 není zobrazená tak, jak bych si přál.

Dotazíkové šetření je možné si zobrazit na:

<https://www.surveio.com/survey/d/D1D0D9O4E2L6R2M9I>

Zde jsou tedy zobrazeny tabulky s výsledky pouze uzavřených otázek (z důvodů politické agresivity a dobrovolnosti jsem bohužel musel vynechat otevřené otázky).

Otázka č.1. Do jaké věkové kategorie patříte?

15-18	19-25	26-35	36-45	46+
3	47	15	15	19

Otázka č.2. Do jaké kategorie patříte?

Student	Zaměstnaný	Živnostník	Na ÚP
30	46	14	9

Otázka č.3. Všímate si ve svém okolí ekonomických dopadů korona krize?

Ano, všímám.	Spíše ano.	Spíše ne.	Ne, nevšímám.
68	17	11	3

Otázka č.4. Dopadla přímo na Vás ekonomicky korona krize?

Ano.	Ne.
51	48

Otázka č.5. Myslíte, že bude mít korona krize ekonomické dopady na stát jako celek?

Ano, bude.	Spíše ano.	Spíše ne.	Ne, nebude.
75	21	2	1

Otázku číslo 6. jsem vynechal z důvodu dobrovolnosti (nedostatečný počet respondentů).

Otázka č.7. Jaké dopady bude mít tato pandemie na Vás jako jedince?

Lehké obtíže.	Velké potíže.	Žádné obtíže.
44	39	16

Otázku číslo 8. jsem vynechal z důvodu dobrovolnosti (nedostatečný počet respondentů).

Otázku číslo 9. jsem vynechal z důvodu politických a mravních (neslušné výrazy respondentů na účet premiéra).

Otázka č.10. Myslíte si, že by se měla ekonomika v České Republice řešit více či méně?

Více.	Stejně jako doposud.	Méně.
91	8	0

Otázka č.11. Orientuje se někdo ve Vaší domácnosti v ekonomických událostech/zprávách?

Ano, někdo.	Ne přímo, jen letmo.	Ano, všichni.	Ne, nikdo.
42	29	19	9

Otázka č. 12. Považujete vládní kroky v souvislosti s ekonomickou situací při pandemii korona viru

Ne, nepovažuji.	Jen některé.	Ano, považuji.
58	35	6

Otázka č.13. Souhlasíte s výrokem, že česká vláda podcenila ekonomický dopad pandemie na českou ekonomiku?

Ano, souhlasím.	Ano, jen částečně.	Ne, nesouhlasím.
82	15	2

Otázka č.14. Jste si vědom(a), že současný státní dluh bude velice těžko možné odstranit, popřípadě zmenšit?

Ano, jsem si vědom(a) této skutečnosti.	Ne, nesleduji současný stav státního dluhu.
89	10

Otázka č. 15. Co je podle Vás odvětví s největším problémem v rozšiřování viru covid-19?

Nejčastější řazení odvětví s největším problémem v rozšiřování je dle respondentů:

1. Malé podniky (5-10 zaměstnanců)
2. Střední podniky (11-50 zaměstnanců)
3. Restaurační zařízení
4. Velké podniky (100 a více zaměstnanců)
5. Školství

Dle tohoto seřazení zobrazujeme názory respondentů ohledně šíření onemocnění Covid-19.

Podle dotazníkového šetření je zřejmé hned několik poznatků.

Zprvé informovanost o ekonomické situaci a budoucím dopadu je poměrně ucházející, ačkoliv několik respondentů nemá vůbec přehled o ekonomické situaci a následných dopadech pandemie na ekonomiku.

Za druhé je zřejmé, že starší generace má mnohem větší zájem a přehled o ekonomice jako takové.

Na závěr bych chtěl jen podotknout, že dotazníkové šetření, až na otevřené otázky, dopadlo velice dobře a dost mi otevřelo oči. Informovanost v mém okolí není špatná, ale vždy může být lepší.

Závěr

Na závěr bych chtěl přidat některé mé postřehy, názory a pro mě nejdůležitější poznatky. Zaprvé bych se zaměřil na nejdůležitější části bakalářské práce, jimiž jsou dopady pandemie Covid-19 na státní bezpečnost a ekonomiku. Každému zasvěcenému člověku v tomto ohledu musí být jasné, že se státní dluh zvyšuje a s tím i státní nestabilita. Můj pohled na věc je takový, že pokud bude vláda stále prodlužovat nouzový stav, tak s tím poroste i státní dluh a budou pokračovat nesmyslné nákupy státu. Epidemiologické opatření by se nadále měla vyhlášovat pouze podle předem stanoveného zákona bez jakýchkoliv výjimek, jinak dojde k tomu, že zvyšování státního dluhu se nezastaví. Jak jsem už zmiňoval, tak zde nechci nutně protlačovat, či upevňovat svůj politický názor, ale nemyslím si, že současná vláda dělá všechno proto, aby se zvyšování státního dluhu zastavilo, nebo aby se státní dluh snižoval. Dle mého názoru a přesvědčení jsou současná epidemiologická opatření spíše na škodu než k užítku, například to že rodina nemůže o víkendu vycestovat na svou chalupu a podobně, jsou opatření spíše pro smích. Podle dotazníkového šetření je jasné, že nejsem jediný, kdo má tento názor, nýbrž je to názor většiny respondentů. Doufám, že vláda začne opět vytvářet epidemiologická opatření na základě zákona o mimořádných opatřeních při epidemii onemocnění COVID-19, protože to je jediný způsob, jak předejít zvyšování státního schodku a nestabilitě v České republice. Myslím si, že informovanost o ekonomické situaci mezi lidmi v České republice není vůbec špatná, ale i přesto se může zlepšit v širším okolí a myslím si, že má práce má tento přínos. Ekonomické zamyšlení nad touto problematikou je však jen čerstvou vizí ekonomiky, protože současné ekonomické zřízení nemůže pracovat s tak rozsáhlým postižením ekonomiky jako je pandemie COVID-19, proto moje bakalářská práce je jen odrazem současné ekonomické situace a názoru obyvatel v daném čase. Myslím si, že globální ekonomika bude daleko více zasažena až budeme moci říci „Covid odezněl“ a celá planeta sečte ztráty způsobené touto pandemií. Mohli bychom si říct, že Česká republika není součástí celosvětové ekonomiky, ale je to právě naopak, globalizace provázala ekonomickou situaci České republiky se světovou ekonomikou a nelze tedy oddělovat současnou pandemickou situaci v České republice od vývoje světové ekonomiky. Jediné, co lze vnímat jako rozdílné, je mentalita jednotlivých národů, jak vnímají jednotlivá restriktivní opatření. Pokud bychom se bavili v celkovém globálu, tak je zřejmé, že jihoamerická mentalita nebude reagovat na restriktce, které implementovala česká vláda, naopak jako chybné osobně vnímám to, že evropská unie jako celek řeší pandemii, ale neřeší ji jako celek konfederace.

Jsou chvíle, kdy na jedné straně je ČR ve statistikách nejhorší, přijme nejtvrďší opatření, naopak okolní státy rozvolňují, pak se dostaneme do stádia, kdy situace v ČR se začíná zlepšovat a naopak okolní státy začínají zpříšňovat. Myslím si, že zde plně selhává Evropská unie, protože situace by se měla řešit globálně a to v kontextu toho, že máme například globální nákup vakcín. Bohužel se domnívám, že Evropská unie není dost vyzrálá natolik, aby celou situaci řešila globálně a řeší pouze globalizovaný nákup vakcín. K zamyšlení je to, jaká situace bude v době letních dovolených, například ČR díky dlouhodobým restrikcím bude dlouhodobě vykazovat příznivá epidemiologická čísla, ale například pro Čechy nejoblíbenější dovolenková destinace, jako je Chorvatsko, bude v této době zpříšňovat a to zapříčiní nárůst nakažených v ČR, pokud bude vůbec povoleno do tohoto státu vycestovat. Toto je jen má úvaha, která by měla ukázat na to, že centralizace Evropské unie funguje pouze jen v některých odvětvích. Jako prospěšné bych chápal to, že pokud ČR je součástí společného celku jako je EU, tak by restrikce měli být pro toto uskupení jednotná, díky tomu bychom celou problematiku covidové situace zvládali mnohem lépe.

Součástí vývoje ekonomiky po odeznění covidu je samozřejmě i bezpečnost jednotlivých ekonomik. Zde je nezanedbatelná úloha všech bank, které musí svými ekonomickými postupy chránit ekonomickou situaci svých států, stejně tak se to týká i ČNB, která má povinnost chránit ekonomické zájmy ČR v kontextu světové ekonomiky.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. BUZAN, B. 2007. People, states & fear: an agenda for international security studies in the post-cold war era. Second edition. Colchester: ECPR, 2007. ECPR press classicsc. 318 s. ISBN 978 0-9552488-1- 8.
2. BUZAN, B; WEAVER, O. Regions and powers: the structure of international security. Cambridge: Cambridge University Press, 2003. Cambridge studies in international relations. 598 s. ISBN 0-521- 81412-X.
3. BUZAN, B; WAEVER, O; de WILDE, J. Security: a new framework for analysis. Boulder: Lynne Rienner Publishers, 1998. 239 s. ISBN 1-55587-784-2.
4. HONTYOVÁ,K. LISÝ, O., MAJDÚCHOVÁ, H., Základy ekonomie a ekonomiky, Ekonóm, Bratislava, 2013, 198 s., ISBN 978-80-225-3587-8
5. JÍLEK, J. 2004. Peníze a měnová politika. Praha: GRADA Publishnig, a.s., 744 s. ISBN 80-247-0769-1.
6. KLIKOVÁ, Ch; KOTLÁN, I. a kol. 2012. Hospodářská politika. 3. vyd. Ostrava: SOKRATES. 293 s. ISBN 978-80-86572-76-5.
7. KODEROVÁ, J., SOJKA, M., HAVEL, J. 2011. Teorie peněz. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR. 284 s. ISBN 978-80-7357-640-0.
8. KOTLEBOVÁ, J., SOBEK, O. Menová politika, Wolters Kluwer,2007, 317 s. ISBN 978-80-8078-092-0 LISÝ, J., a kol.Ekonómia, Wolters Kluwer 2005, 624 s. ISBN 978-80-755-2275-7
9. MEDVEĎ, J., NEMEC, J., Základy veřejných financí, Vydavateľstvo Sprint, Bratislava, február 2007, 269 s. ISBN 978-80-89085-84-2
10. MEDVEĎ, J., NEMEC, J. a kolektív, Verejné financie, Vydavateľstvo Sprint, Bratislava, 2011, 640 s. ISBN 978-80-89393-46-6
11. REVENDA, Z., KODERA, J., MUSÍLEK, P., DVOŘÁK, P., MANDEL, M., Peněžní ekonomie a bankovníctví, Management Press, s.r.o., 2011, 424 s. ISBN 978-80-7261-240-6
12. SOUKUP, P., Základy hospodářské politiky, Bankovní institut, a.s., Praha 2006, 83 s. ISBN 978-80-7265-092-7
13. SOUKUP, P., VYMĚTAL, P., Základy teorie a praxe hospodářské politiky, Bankovní institut, a.s., 2007, 141 s. ISBN 978-80-7265- 125-2

14. PIKNA, B. Mezinárodní terorismus a bezpečnost Evropské unie (právní náhled). Praha: Linde Praha, 2006. 408 s. ISBN 80-7201-615-6.
15. ŘEŽÁBĚK, P. 2011. Měnová politika a její interakce s politikou fiskální. 1. vyd. Praha: Karolinum. 126 s. ISBN 978-80-246-1894-4
16. SIVÁK, R., a kol., Verejné financie, Wolters Kluwer, 2007, 311 s. ISBN 80-807-8094-4, SOULEIMANOV, E; BELFER, A. M Terorismus: pokus o porozumění. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), Sociologické aktuality. 2010. 354 s. ISBN 978-80-7419-038-4.
17. ŠENOVSKÝ, P. Bezpečnost občanů a rizika v území. V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství). 2015. 146 s. ISBN 978-80-7385-172-9.
18. ŠENOVSKÝ, M; ADAMEC, V; ŠENOVSKÝ, P. Ochrana kritické infrastruktury. V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství). 2007. 141 s. ISBN 978-80-7385-025-8.
19. ŠTURMA, P; BÍLKOVÁ, V; NOVÁKOVÁ, J. Mezinárodní a evropské instrumenty proti terorismu a organizovaném zločinu. Praha: C.H. Beck, 2003. Právní instituty. 362 s. ISBN 80-717-9305-1
20. ZEMAN, P. a kol. Česká bezpečnostní terminologie: výklad základních pojmů. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2002. 186 s. ISBN 80-210-3037- 2.

Seznam zkratek

Tj. – to je

Tzv. - takzvaný

EU – Evropská unie

ČR – Česká republika

ČNB – Česká národní banka

NATO - North Atlantic Treaty Organization (Severoatlantická aliance)

ÚP- Úřad práce